

Alené Gál Margit – Olajos Laura

Az olasz könyvtári rendszerről

1. Bevezetés

Az olasz könyvtárak története tele van ellentmondásokkal, bizonytalanságokkal. Közel 30 éve született *Barone* és *Petrucci* műve az olasz könyvtárak történetéről. A műben a szerzők szakmai szenvedéllyel írják le egy nemzet, illetve egy ország – Olaszország – helyzetét, amely jóformán semmi kötelességet nem vállalt, és semmi figyelmet nem fordított a könyvtárak ügyére, s ennél fogva az olvasás lehetőségéhez való hozzáférés jogával, és általában a könyvek és a bibliográfiai dokumentumok hasznosításával sem törődött. Különösen ellentmondásos helyzet ez egy olyan országban, melynek „bibliográfiai öröksége” a legnagyobbak és leggazdagabbak közül való. A mű címe *Primo: non leggere* (Egy: ne olvass!)

Meg kell említeni *Traniello* kiváló munkáját, egy újabb könyvtártörténeti művet. Ebben a meggyőző és elmélyült dokumentatív tanulmányban a szerző szintén azon a nézeten van, hogy az olasz könyvtárak története tele volt ellentmondásokkal, bizonytalanságokkal, bizonyosságául egy olyan politikai osztálynak, amely nem tudott felhasználni egy fontos kulturális erőforrást. Traniellonál megjelennek mindazok az alapvető témák, amelyek a mai napig uralják a könyvtárakkal kapcsolatos vitákat: az intézmények együttesét és a könyvtári gyűjteményeket egyfajta „összességnek” tekintik, mely egy „kincstárat” képvisel, vagy – jobb esetben – mint egy hagyatékot, a múlt örökségét. Elmondható, hogy Olaszország, melyre az elmúlt évszázadok a világon egyedülálló könyvtári örökséget hagytak, a könyvtárakkal szemben ellentmondásos és gyakran elégtelen politikát követett, mely a könyvek mint a javak egyik gyűjtő és megőrző helyeként tekint a könyvtárra, és nem olyan szervezetre, mely e megőrzött örökség használatát és hasznosítását szolgálja.

2. Jogi háttér

Az olasz könyvtárügy mindmáig nem kapott saját, koherens törvényt, noha a különféle jogszabályok, irányelvek, körlevelek és szabályozások együttese ennek lehetőségét és szükségességét egyaránt mutatja, ám a normatív anyagok összességéből sem olvasó, sem könyvtáros, sem könyvtárfenntartó nem tudná kiolvasni egy, az ország kulturális és polgári felemelkedését szolgáló „könyvtári kultúra” homogén tervét. Szisztematikusan áttekintve a könyvtárakat érintő jogi szabályozások rendszerét, első helyen az intézményi rendre vonatkozó törvények állnak, melyek meghatározzák és pontosítják az egyes szereplők, a helyi szervek, a tartományok és az állam kompetenciáit és funkcióit, bennük a kulturális javakkal és tevékenységekkel (így a könyvtárakkal és a könyvtári javakkal) kapcsolatosakat is.

Az általában a kulturális javakra vonatkozó számos törvény (melyekben a könyvtárügy mint „könyvtári javak” szerepel) 2004 januárjában egységes szerkezetben *Codice dei Beni culturali e del Paesaggio* (A kulturális és környezeti javak kódexe) címen jelent meg az olasz hivatalos közlönyben. Az ebben szereplő könyvtár-meghatározás lényegében a már megismert tradicionális felfogást tartalmazza a gyűjtő-megőrző, az olvasást és kutatást lehetővé te-

vő intézményről. A következő csoportot a *Kulturális Minisztérium* szervezetét meghatározó jogszabályok alkotják, ezek jelölik ki az országos könyvtári és bibliográfiai szolgáltatások koordinációjáért felelős szerveket, a könyvtári és levéltári főosztályt, amelyhez a könyvtári javak és a kulturális intézetek főigazgatósága is tartozik.

Újabb csoportba sorolhatók a könyvtárakkal „korreláló” jogszabályok, melyek ugyan nem közvetlenül ezekre az intézményekre vonatkoznak, de mégis hatással vannak rájuk, mint pl. a szerzői jogok, a kötelespéldányok, a kiadói produktumok és a könyvkiadás szabályozása. Következnek a tartományi szintű, a kultúrát és a könyvtári javakat érintő rendelkezések, melyek az új tartományi kompetenciák következményei. Végül vannak az egyes régiók által kibocsátott, közvetlenül a helyi könyvtárakra vonatkozó, helyi érdekeltségű rendelkezések, melyek első generációja a hetvenes, a második pedig a nyolcvanas években keletkezett. Ezen jogszabályok segítségével azok a tartományok, melyek érzékenyebben és több figyelemmel fordulnak polgáraik kulturális szolgálata felé (elsősorban Lombardia), valójában elindították Olaszországban a települési könyvtárak megszületésének és fejlődésének folyamatát.

3. Technológiai megújulás és fejlődési tendenciák az olasz könyvtári rendszerben

Az olasz könyvtári rendszer fejlődésének legfontosabb színtere az, hogy a különböző típusú könyvtárak termékenyen együttműködnek a régiók könyvtáraival, oktatási, kulturális és magánintézményeivel. Ez az együttműködésre való törekvés hatékonyabb és sokszínűbb könyvtári szolgáltatásokat eredményez országos szinten.

A fejlődés második vonatkozása a technológiai átalakulási folyamatokat érintette. A kultúra iránti megnövekedett igény arra kényszerítette a szakembereket, hogy más, az új igényekhez jobban alkalmazkodó könyvtári tájékoztatási szolgáltatásokat vezessenek be a lakosság minél teljesebb körű kiszolgálása érdekében.

Az Országos Könyvtári Szolgálat (SBN) az első olasz informatikai hálózat, mely lehetővé tette, hogy a dokumentumokra vonatkozó valamennyi bibliográfiai adatot egyetlen mutatóba gyűjtsék össze. Az SBN alkalmas arra, hogy más intézményekhez kapcsolódva elősegítse a tanuláshoz és kutatáshoz szükséges szolgáltatásokat. A *Servizio Bibliotecario Nazionale* 1992 márciusában kezdte meg a működését, melyhez 2000 áprilisáig több mint ezer intézmény csatlakozott. Az SBN által kezelt adatok ma már több mint 9 millió dokumentum adatait tárolják.

Az első helyi szintű szerveződések – *Indice* – a központi rendszerhez (országos hálózathoz) kapcsolódva jöttek létre, melyek munkáját az *Instituto Centrale per il Catalogo Unico delle Biblioteche* (az Egységes Könyvtári Katalógus Központi Intézete, EKKKI), a Kulturális Javak és Tevékenységek Minisztériumának Technikai Részlege irányítja. Az SBN hálózat jellegzetessége az, hogy eltérő rendszereket képes összehangolni, melynek létrehozása összehangolt beruházási tevékenységnek volt köszönhető. A csatlakozó könyvtárak eltérő állománnyal és nagysággal rendelkeznek, de képesek egységes egészként működni, a használók kiszolgálása érdekében. Az SBN-rendszerben speciális adatbázisok is megtalálhatóak, pl.: modern könyvek, kéziratok, az olasz könyvtárak nyitva tartása, zene, kéziratok.

3.1. SBN-hálózat szolgáltatásai

A *Servizio Bibliotecario Nazionale* a nyolcvanas években jött létre. A könyvtári hálózathoz 2008-ban 3200 különböző karakterű könyvtár tartozott (köz-, felsőoktatási, magán- és szakkönyvtár). A közreműködő könyvtárak azonos formátumban dolgozzák fel a bibliográfiai adatokat.

Az SBN-hálózat legfőbb célja, hogy biztosítsa a dokumentumokhoz való hozzáférést az olvasók és a könyvtárosok számára egyaránt. Az rendszer az interneten is elérhető, online for-

mában is hozzáférhető. A könyvtáros szakma számára is nagy segítség a napi munkában, hiszen a beszerzett dokumentum bibliográfiai leírását csak az első könyvtár végzi el, majd a többi könyvtár átveszi a bibliográfiai leírást, vagyis honosítja saját adatbázisában.

Az SBN hálózaton végezhető tevékenységek

Az online szolgáltatások a nap 24 órájában elérhetőek. Kereséseket lehet végezni olasz és más országok könyvtári katalógusaiban, kölcsönzési és sokszorosítási igényeket lehet benyújtani elektronikus úton. Az adatbázis levéltár és muzeológiai anyagokat is tartalmaz.

Az alábbi elektronikus szolgáltatásokat lehet igénybe venni (<http://www.sbn.it>):

- Az olvasók a kollektív katalógus segítségével kereshetnek, mely megmutatja, hogy mely könyvtárakban található meg a keresett dokumentum
- A XVI. századi olasz könyvkiadásról ad felvilágosítást az elektronikus keresőrendszer, mely tartalmazza a szerzők, szövegek, nyomdák, nyomdai védjegyek leírását
- Könyvtár-nyilvántartás kb. 12 000 olasz könyvtárról: címek, nyitva tartás, speciális gyűjtőkör, igénybe vehető szolgáltatások

3.2. Könyvtárközi kölcsönzés Olaszországban

Az utóbbi években rohamos fejlődésen ment keresztül a könyvtárközi kölcsönzés Olaszországban. Pár évvel ezelőtt még csak nagyon kevés könyvtár volt jelen ebben a szolgáltatásfajtaiban, ma már több mint 300 olasz könyvtár vesz részt a dokumentumok egymás közötti kölcsönzésében.

A szolgáltatás összehangolt működését a Servizio Bibliotecario Nazionale (SBN) biztosítja, kb. 9 millió rekordot tartalmaz. A találati képernyőn azoknak a könyvtáraknak a jegyzéke található, ahol a keresett dokumentum megtalálható. A rendszer nagy hátránya az, hogy a kéréseket – még mindig – a rendszeren kívül kell továbbítani a kérő könyvtárnak a kölcsönző könyvtár felé. A másik komoly hátránya továbbá az, hogy csak korlátozott számban vesznek részt a szolgáltatást nyújtó könyvtárak, ezért időnként bizonytalan a kérések teljesítése.

A dokumentumok szélesebb körű kölcsönzésében segítséget nyújt még a könyvtárosoknak és olvasóknak egyaránt az *Olasz Könyvtárak Egyesületének* honlapja, mely a legnagyobb egyetemeken található időszakos kiadványok jegyzékét is tartalmazza.

További lehetőség az olvasói kérések teljesítésére az *Olasz Meta-OPAC (MAI)* nevű internetes kereső felület, melynek segítségével egyidejűleg több katalógusban is kereshetnek a tanulni és kutatni vágyók. A MAI-nak két típusát hozták létre a szakemberek: az egyik a világ legnagyobb katalógusaiban lehet keresni, míg a másik változatban a helyi könyvtárak állományát tárják fel a bibliográfiai leírások. Ebben a változatban meghatározott földrajzi régióra, könyvtártípusra vagy dokumentumtípusra lehet korlátozni a keresést.

4. Könyvtári rendszer Olaszországban

Az olasz könyvtári rendszer sokrétű és nehezen összefoglalható. Az *Olasz Könyvtárosok Szövetsége* 2001-ben állított össze először a könyvtárak helyzetét elemző éves jelentést. Az utolsó ilyen jelentés 2006-ban született.

Olaszországban jelenleg mintegy 13 000 könyvtár működik. Felépítésük és eredetük igen változatos, alapvető céljuk azonban megegyezik: a kódexekből, kéziratokból, könyvekből, folyóiratokból álló közel 40 000 000 példányt számláló gyűjteményt – rendszerezett és feldolgozott állapotban – minél szélesebb körben felhasználásra bocsáthatják.

A *Kulturális Javak és Tevékenységek Könyvészeti Javakkal, Kulturális Intézményekkel és Könyvkiadással Foglalkozó Központi Hivatala* közvetlenül felügyeli annak a 46 állami könyvtárnak a működését, mely az olasz könyvtári rendszer gerincét adja. Ezeket a könyvtárakat egységes szabályzat fogja össze, különös figyelmet szentelve a nemzetközi előírásoknak is. Itáliában tehát minden más országnál változatosabb képet mutatnak a könyvtárak szolgáltatásai, tevékenységi körei.

Olaszországban nyolc „nemzeti” könyvtár van, néhányat ezek közül csak azért neveznek nemzetinek, mert az 1861-es egyesítés előtt nemzeti könyvtári szerepük volt. A nyolcból kettőt központi nemzeti könyvtárnak neveznek, hogy kiemeljék különleges fontosságukat: *Firenzei Központi Nemzeti Könyvtár* és a *Római Központi Nemzeti Könyvtár*.

A nyolc nemzeti könyvtár:

- Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze
- Biblioteca Nazionale Centrale di Roma
- Sagarriga Visconti Volpi, Bari
- Biblioteca Nazionale di Cosenza
- Biblioteca Nazionale Braidense (Milano)
- Biblioteca Nazionale Vittorio Emanuele III di Napoli
- Biblioteca Nazionale di Potenza
- Biblioteca Nazionale Marciana (Venezia)

A Kulturális Minisztérium keretein belül a kulturális intézményekért és a könyvügyért felelős osztályhoz tartoznak az állami közkönyvtárak, a nemzeti bibliográfia, a kulturális intézmények, a kiadói és szerzői jogok, valamint támogatja a kiadókat, ösztönzi az olasz kultúra külföldi terjesztését.

Az olasz könyvtári rendszerben jelentős szerepet játszanak az alábbi szervezetek: Országos Könyvtári Szolgálat (*Servizio Bibliotecario Nazionale*), Olasz Digitális Könyvtár (*Biblioteca Digitale Italiana*), Kulturális Portál (*Internet Culturale*).

4.1. Központi Nemzeti Könyvtár, Firenze (Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze, BNCF)

A gyűjtemény alapját *Antonio Magliabechi* 30 000 kötetes magánkönyvtára képezi, melyet 1714-ben keltezett végrendeletében Firenze városára hagyott. Egy 1737-ben született meg egyezés alapján minden Firenzében megjelent kiadványból le kell adni egy példányt a könyvtár számára, 1743-ban ezt szabályt kiterjesztették egész Toszkánára. 1861-ben egyesült a másik jelentős firenzei könyvtárral (amelyet *III. Lotaringiai Ferdinánd* alapított), 1885-ben kapta a Központi Nemzeti Könyvtár nevet. 1870 óta törvény írja elő, hogy minden Olaszországban megjelent műből kötelezpéldányt kell szolgáltatni a Firenzei Nemzeti Könyvtárnak. A könyvtár 5 300 000 kötetel, 25 000 kézirattal, 29 000 16. századi kiadvánnyal rendelkezik.

A BNCF felelős az *Olasz Nemzeti Bibliográfiáért*, amely 1958 óta létezik, és havonta 4 részben jelenik meg: monográfiák, periodikák, disszertációk, gyerekkönyvek (www.bncf.firenze.sbn.it).

4.2. Központi Nemzeti Könyvtár, Róma (Biblioteca Nazionale Centrale di Roma)

Az olasz királyság egyesítése után az oktatási miniszter az új fővárosban, Rómában is alapított egy nemzeti könyvtárat. Székhelyként a jezsuiták által a 16. században alapított *Collegio Romano* épületét választották. A *II. Viktor Emánuelről* elnevezett könyvtár 1876. március 14-én nyitotta meg kapuit. A könyvtár gyűjteményének alapjául az 1873-ban bezárt kolostorok

könyvtárai szolgáltak. A gyarapítás kötelező példányok és vásárlás útján történt. 1886-ban a könyvtár megkezdte az „Újabb külföldi kiadványokról szóló jelentések” elkészítését. A könyvtáron belül létrejött a bibliográfiai információk nemzeti központja. A gyűjtemény megnövekedésével új székhelyet kellett keresni, és a Castro Pretorio negyedre esett a választás. Az új könyvtár felavatására 1975-ben került sor.

1990 óta a római nemzeti könyvtár a kézirat kutatás számára gyűjti az olaszországi köz-könyvtárakban és magánkönyvtárakban található kéziratokról készült mikrofilmeket (www.bnrcrm.librari.beniculturali.it).

4.3. Felsőoktatási könyvtárak

Az országon belül nagy az eltérés. Észak-Olaszországban a felsőoktatási intézményeknek jól felszerelt és jól szervezett könyvtáraik vannak pl. Milánóban, Bolognában, Firenzében vagy Sienában. Dél-Olaszországban az egyetemeknek, kevés kivétellel, nincsenek korszerű felsőoktatási könyvtáraik.

4.4. Közkönyvtárak

A könyvtáraknak ez a típusa az 1970-es évek elejéig szinte teljesen hiányzott az ország könyvtári térképéről. A hetvenes években, a kompetenciákat centrálisról lokálissá fordító folyamat eredményeként, megérett a helyzet a mindenkit szolgáló könyvtári szolgáltatások megteremtésére és megszervezésére. A települések, a tartományi rendelkezések alapján, megkezdtek ezen alapszolgáltatás megteremtését és megnyitását a közönség számára. Ennek köszönhetően, ha tartományokként eltérő mértékben is, de mégis jelentősen elterjedt az ország területén a közkönyvtárak intézménye. A közkönyvtárak Olaszországban a városokhoz és a községekhez tartoznak.

A nagyobb városokban a közkönyvtárak rendszerint helyi hálózatba szerveződnek. A hálózat egy központból és a városban elosztott fiókkönyvtárakból áll. Egyes régiókban törvény kötelezi a könyvtárakat a hálózatba szerveződésre – helyi szinten, vagy az egész tartományban –, ezzel érezhetően javul a szolgáltatások minősége és a könyvtárak hatékonysága. A közkönyvtárak sokoldalúak, sokféle szolgáltatással állnak az olvasók rendelkezésére. Megfigyelhető jelenség a közkönyvtárak növekvő fontossága, szolgáltatásai iránt a fokozódó érdeklődés. Az egyre szélesedő közönség megtalálja e könyvtárakban a dokumentációs és információs szolgáltatásokhoz, illetve az alapolvasmányokhoz való szabad hozzáférést. A felsőoktatási könyvtárakhoz hasonlóan, ezen a téren is érezhető a különbség az északi és a déli országrész között. Északon a területi lefedettség teljes, míg délen fejlesztésre szorulnak a közkönyvtárak.

4.5. Egyházi könyvtárak

Olaszországban az egyházi könyvtárak számát 5500-ra becsülik. Az 1995-ben megjelent *Olasz Egyházi Könyvtárak Évkönyve* c. kiadvány ebből 1469-et sorol fel. Az egyházi könyvtárak is különböző típusúak lehetnek, pl. kolostori, templomi könyvtárak, vallástudományi intézetek, katolikus gyülekezetek könyvtárai stb.

4.6. Iskolai könyvtárak

Az iskolai könyvtárak Olaszországban nincsenek elterjedve, különösen az általános iskolákban. A gimnáziumok jó részében található egy a tanárok és a diákok részére összeállított könyvgyűjtemény, de ritkán működik hatékony könyvtárként. Gyakran hiányzik

a katalógus, a pénz, a hely és a képzett könyvtáros. Az iskolai könyvtárosok leggyakrabban tanárok, akik a könyvtárra felügyelnek.

A „*Biblioteche nelle Scuole*” (Könyvtárak az iskolában) projekt 2006 óta működik, és az iskolai könyvtárak korszerűsítését, létrehozását támogatja. Az iskolai könyvtárak csak helyenként vannak kapcsolatban a városi közkönyvtárakkal. Pozitív példaként hozható fel az iskolai könyvtárak hálózata Vicenzában. Itt az iskolai könyvtárakban komoly és figyelemreméltó munka folyik, valamint rendszeres az együttműködés a városi könyvtárakkal is.

4.7. *Neves könyvtárak Olaszországban*

A Vatikáni Könyvtár, a Szentszék Könyvtára

A könyvtár eredete a pápaság első évszázadáig nyúlik vissza. A mai könyvtár *V. Miklós pápa* (1447–1455) nevéhez fűződik. A könyvtár számos kézirat- és magángyűjteménnyel gazdagított, pl. *Fulvio Orsini* (1657), *Krisztina svéd királynő* könyvtára (1690) stb. A Vatikáni Könyvtár a humán tudományokra specializálódott.

A gyűjteményben található:

- 1 600 000 régi és új nyomtatvány
- 8300 ősnymtatvány (ebből 65 pergamen)
- 150 000 kézirat
- 300 000 érme
- 20 000 műtárgy

A könyvtár gyűjteményéhez csak tudósok és egyetemi docensek férhetnek hozzá.

Ambrosiana

A híres Ambrosiana könyvtár Milanóban található, 1609-ben alapította *Federico Borromeo* bíboros. Az első nyilvános könyvtárak közé tartozik Európában. A könyvtár az Ambrosiana palota földszintjét foglalja el. Több mint 400 000 kötetet, 30 000 kéziratot és 2500 ősnymtatványt őriznek itt. Ezek között nagy értéket képvisel egy illusztrált Iliász, továbbá pergamenre írt Plautus-, Cicero- és Vergilius-művek, továbbá Leonardo da Vinci híres Atlanti-kódexe.

4.8. *Az audiovizuális médiáért felelős központi intézet*

Az Olaszország legjelentősebb hangzó dokumentumgyűjteményéért felelős intézet feladata a magnószalagon, lemezen, CD-ROM-on, audio- és video-CD-n, valamint DVD-n megjelent művek őrzése és rendelkezésre bocsátása. A gyűjteményt – köteles példányokkal – állandóan frissítik: a klasszikus zenétől a népzeneig, jazzig, rockig, hangzó mesekönyvig minden műfaj példányait őrzik. Ehhez tartozik még a lejátszó készülékek széles választéka. 1999-ben megalapították az audiovizuális médiák múzeumát.

4.9. *A könyvek és más dokumentumok megőrzéséért és restaurálásáért felelős központi intézet*

Az intézet elődjét 1938-ban alapították. Fő feladatának a könyvek restaurálását, megőrzését tekintik. Ebben a témában tartanak rendszeresen konferenciákat, szemináriumokat, kongresszusokat. A korszerű munkához rendelkezésre állnak a szükséges kutató műhelyek, laboratóriumok, valamint speciális könyvtár és múzeum.

4.10. Olasz Könyvtárosok Szövetsége

Az *Associazione Italiana Biblioteche* az olasz könyvtárosok szakmai szövetsége. 1930-ban jött létre. Kb. 4000 tagot számlál. Két szakmai folyóiratot ad ki, melyekben szakmai cikkeket, híreket, a szövetség munkájáról szóló beszámolókat közölnek. A folyóiratok címe: *Bolettino AIB* és *AIB Notizie*. A szövetség évente kongresszust szervez (www.aib.it).

4.11. Internet Culturale

A kulturális portál 2005-ben jött létre. Közel 2300 olasz könyvtár katalógusát egyesíti, így egy keresőfelületen keresztül érhetőek el. Nem csak a bibliográfiai adatokra lehet keresni a katalógusokban, hanem a könyv státuszáról is információt szerezhetünk, valamint elő is jegyez-tethetjük a könyveket (www.internetculturale.it).

4.12. Könyvtárosképzés és pályakép

A könyvtárosképzésben 80 főiskola vesz részt. A legtöbb főiskolán a *kultúrjavak gondozása* vagy a *könyvtártudomány*, illetve a *levéltári specializáció* szakirányok közül választhatnak az érdeklődők. Ezen kívül az egyéves mesterképzés, illetve a Firenzei Egyetemen kétéves mes-terképzés áll rendelkezésre. Korábban az egyetlen intézmény, ahol a könyvtárosok képzést szereztek a római La Sapienza Egyetem volt. Ez az intézmény ma is a könyvtárosok és le-véltárosok képzésével foglalkozik.

5. Zárszó

A 2009. augusztus 23–27. között Milanóban megtartott IFLA Konferencia ráirányította a fi-gyelmet az olasz könyvtárakra, a közkönyvtárak és a felsőoktatási könyvtárak elmúlt húsz év-ben történt jelentős fejlődésére, aminek eredményeként a jövőben kedvezőbb finanszírozási lehetőségek nyílnak meg az olasz könyvtárak számára.

6. Irodalom

1. Christina Hasenau: *Bibliotheken in Italien* (http://www.bibliothek-saur.de/preprint/2009/ar2587_hasenau.pdf)
2. Mauro Guerrini: *Bibliotheken in Italien Ein Überblick*. Németre fordította Stefanie Nooke (www.goethe.de/ifla/)
3. Jindrich Pilar: *Tizenhét nemzeti könyvtári törvény összehasonlító vizsgálata*. Fordította: Futala Tibor. Könyvtári figyelő, 1995. 4. szám
4. Dudás Anikó: *Olasz kézikönyv Dewey nyomdokain*. Könyvtári figyelő, 2008. 4. szám
5. *Italianische Nationalbibliotheken szócikk* a Wikipédián
6. *Első olasz–magyar könyvtáros találkozó*. Budapest, 2000. november 9–10. és Budapest 2001. május
7. Vaglio, Anna: *A könyvtárközi kölcsönzés és dokumentumszolgáltatás Olaszországban*. Tu-dományos és Műszaki Tájékoztatás, 2002. 2. szám